

Sygn. akt I Ca 196/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lipca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Iwona Podwójniak

Sędziowie SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

SSR del. Ewa Grzybowska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 20 lipca 2016 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z powództwa S. M.

przeciwko Kancelarii (...) Spółce z o.o. w B.

o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 23 grudnia 2015 roku, sygnatura akt I C 820/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 w ten sposób, że nie obciąża

powoda kosztami procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. przyznaje adwokat M. K. (1) kwotę 369 (trzysta

sześćdziesiąt dziewięć) złotych brutto z tytułu kosztów nieopłaconej

pomocy prawnej udziel onej powodowi z urzędu w postępowaniu

apelacyjnym;

IV. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 196/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 23 grudnia 2015 r. Sąd Rejonowy w Łasku w sprawie z powództwa S. M. przeciwko Kancelarii (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. o zwolnienie zajętego przedmiotu spod

egzekucji i wydanie oddalił powództwo oraz przyznał adwokatowi M. K. (1) z Indywidualnej Kancelarii w Ł. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łasku kwotę 738,00 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi S. M. z urzędu oraz zasądził od pozwanego S. M. na rzecz powoda Kancelarii (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. kwotę 2 968,63 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe orzeczenie zostało wydane w oparciu o następujące istotne ustalenia.

14 maja 2014 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łasku M. K. (2) w sprawie egzekucyjnej z wniosku pozwanej Kancelarii (...) Sp. z o.o. z/s w B. przeciwko dłużnikom J. M. i E. M. o sygn. Km 13892/14 zajął m.in. samochód osobowy marki M. (...) nr rej. (...) rok produkcji 1997 nr nadwozia (...) oraz samochód marki A. (...) nr rej. (...) rok produkcji 2002 nr nadwozia (...).

Pełnomocnik powoda S. M. pozwem z 16 maja 2014 r. skierowanym do Sądu Rejonowego w Częstochowie przeciwko pozwanemu Kancelarii (...) Sp. z o.o. z/s w B. wniósł o zwolnienie od egzekucji samochodu marki M. (...) nr rej. (...) rok produkcji 1997 nr nadwozia (...) wraz z kompletem kluczyków, dowodem rejestracyjnym i ubezpieczeniem, zajętych u M. M. przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łasku M. K. (2) 14 maja 2014 r. w sprawie egzekucyjnej z wniosku pozwanej Kancelarii (...) Sp. z o.o. z/s w B. przeciwko dłużnikowi J. M. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z 4 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie stwierdził swą niewłaściwość miejscową i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Łasku do rozpoznania.

23 lipca 2014 r. w/w samochody zostały sprzedane w toku egzekucji.

31 lipca 2014 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łasku M. K. (2) rozdisponował kwotę uzyskaną ze sprzedaży ruchomości – 8 650,00 zł na opłaty i wydatki oraz 6 807,79 zł dla wierzyciela.

W piśmie procesowym z 21 listopada 2014 r. pełnomocnik powoda doprecyzował żądanie pozwu i wniósł o zwolnienie od egzekucji kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży samochodu marki A. (...) nr rej. (...) rok produkcji 2002 nr nadwozia (...), zajętego u S. M. przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łasku M. K. (2) w dniu 14 maja 2014 r. w sprawie egzekucyjnej z wniosku pozwanej Kancelarii (...) Sp. z o.o. z/s w B. przeciwko dłużnikowi J. M..

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanej wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z 30 lipca 2015 r. pełnomocnik powoda zmienił żądanie pozwu, wnosząc – w przypadku nieuwzględnienia przez Sąd żądania pierwotnego – o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 2 400,00 zł, nie mniej niż kwoty przekazanej wierzycielowi ze sprzedaży będącego własnością powoda pojazdu, z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa.

Na terminie rozpraw 28 września 2015 r. i 5 listopada 2015 r. pełnomocnicy stron podtrzymali dotychczasowe stanowiska w sprawie, dodatkowo pełnomocnik pozwanej złożył zestawienie kosztów.

Na terminie rozprawy 23 grudnia 2015 r. pełnomocnik pozwanej wywodził jak dotychczas, a pełnomocnik powoda nie stawiał się.

Na podstawie powyższych ustaleń Sąd Rejonowy doszedł do następujących wniosków.

Na wstępie Sąd Rejonowy zauważył, że istotą roszczenia mającego swe oparcie w art. 841 § 1 k.p.c. jest ochrona praw podmiotowych osoby trzeciej naruszonych przez prowadzoną zgodnie z przepisami prawa procesowego egzekucję. Powództwo to ma na celu wyjęcie przedmiotu spod egzekucji, a więc zapobieżenie możliwości zaspokojenia się wierzyciela. Oznacza to, że przedmiotowe powództwo może odnieść skutek, jeżeli w chwili zamknięcia rozprawy

egzekucja jest jeszcze prowadzona. Dalej Sąd wywodził, iż przedmiotem egzekucji z rzeczy ruchomej jest ta rzecz, a w razie jej sprzedaży przez komornika – środki pieniężne uzyskane ze sprzedaży. Rozstrzyga o tym cel egzekucji, którym jest zaspokojenie wierzyciela. Egzekucja z rzeczy ruchomej zmierza do jej sprzedaży i przeznaczenia uzyskanych środków na poczet egzekwowanej wierzytelności. Czas trwania tej czynności wyznacza – dokonanie zajęcia rzeczy ruchomej oraz przekazanie środków uzyskanych ze sprzedaży osobie uprawnionej (wierzycielowi), chyba że wcześniej postępowanie egzekucyjne zostało umorzone. Skoro zatem art. 841 k.p.c. uprawnia osobę trzecią do żądania zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, która narusza jej prawa, nie czyniąc różnicy, o jaki przedmiot chodzi, należy przyjąć, że dotyczy przedmiotu egzekucji w całym czasie jej trwania, a więc od zajęcia do chwili przekazania kwoty uzyskanej z jej sprzedaży wierzycielowi.

Następnie Sąd ustalił, że skierowanie egzekucji do samochodu marki M. (...) nr rej. (...) rok produkcji 1997 nr nadwozia (...) naruszyło prawa powoda, ponieważ S. M. był właścicielem przedmiotowej ruchomości w dacie jej zajęcia, a nie był dłużnikiem egzekucji prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łasku M. K. (2) z wniosku pozwanej Kancelarii (...) Sp. z o.o. z/s w B. przeciwko dłużnikom J. M. i E. M. sygn. Km 13892/14. Przed zamknięciem rozprawy wskazana ruchomość została sprzedana, a pieniądze pochodzące z jej sprzedaży zostały rozdysponowane przez Komornika na koszty egzekucji i wierzyciela.

Po dokonaniu sprzedaży będącej przedmiotem zajęcia rzeczy powód może zmienić roszczenie na żądanie zwolnienia od egzekucji kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży. Jednak Sąd podniósł, że powództwo takie może zostać uwzględnione tylko do czasu wydania przez komornika kwoty uzyskanej ze sprzedaży wierzycielowi. W momencie wydania ww. kwoty wierzycielowi egzekucja w tym zakresie jest zakończona (zob. wyrok SN z 24 października 2007 r., IV CSK 271/07, OSNC 2009 nr 1, poz. 4).

Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że pełnomocnik powoda zażądał nakazania pozwanemu wydania kwoty uzyskanej przez pozwanego ze sprzedaży samochodu M. (...) w momencie, gdy Komornik rozdysponował uzyskaną ze sprzedaży kwotę 8 650,00 zł. Zatem w chwili zamknięcia rozprawy przedmiotowa kwota była już wydana wierzycielowi, a co za tym idzie nie było podstawy do zwolnienia jej spod egzekucji na podstawie art. 841 § 1 k.p.c., albowiem egzekucja w tym zakresie była już zakończona.

Ponadto w ocenie Sądu Rejonowego nie było podstaw do uwzględnienia powództwa o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 2 400,00 zł.

W dalszej kolejności Sąd wskazywał, że powoda i pozwanej w rozpoznawanej sprawie nie łączył żaden stosunek umowny, a więc pozwana nie może odpowiadać na zasadzie odpowiedzialności kontraktowej (art. 471 k.c.). W niniejszej sprawie nie zachodzą także przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia (art. 405 k.c.), ponieważ pozwana nie uzyskała korzyści majątkowej kosztem powoda. Pozwana zmieniła wierzytelność, która jej przysługiwała względem dłużników na kwotę pieniężną. Dług dłużników J. M. i E. M. uległ w ten sposób zmniejszeniu o wyegzekwowaną kwotę, zatem to dłużnicy uzyskali korzyść majątkową, a nie pozwana. Co więcej pozwana uzyskała wyegzekwowaną kwotę na podstawie prawomocnego tytułu wykonawczego w drodze egzekucji, a więc nie bez podstawy prawnej. Ponadto w niniejszej sprawie nie zachodzą także przesłanki pociągnięcia pozwanej do odpowiedzialności deliktowej (art. 415 k.c.). Pozwana nie wyrządziła powodowi szkody ze swojej winy. Uzyskała świadczenie w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez komornika sądowego. Jeżeli w trakcie postępowania egzekucyjnego przy zajęciu ruchomości albo przy jej sprzedaży doszło do naruszenia przepisów prawa, to ewentualną odpowiedzialność w tym zakresie może ponosić komornik prowadzący egzekucję, który nie jest pozwany w sprawie.

Z tych powodów powództwo oddalono.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c.

Ze wskazanym orzeczeniem Sądu Rejonowego nie zgodził się powód, który zaskarżył je w całości, zarzucając naruszenie:

1. przepisów postępowania:

a) art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie faktów i dowodów o istotnym znaczeniu dla rozstrzygnięcia sprawy, zwłaszcza dokumentacji z akt egzekucyjnych i zeznań świadka E. M. w zakresie postępowania pozwanej oraz poprzez nielogiczność i dowolność oceny zebranego materiału dowodowego w sprawie, co miało istotny wpływ na wynik sprawy,

1. przepisów prawa materialnego:

a) art. 841 § 1 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w przedmiotowej sprawie, pomimo ustalonego stanu faktycznego wskazującego na wniesienie powództwa przez S. M. o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji przed żądaniem pozwanej, przed sprzedażą zajętego samochodu stanowiącego własność powoda, niebędącego dłużnikiem i przed wydaniem uzyskanej ze sprzedaży kwoty pozwanej,

b) art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. oraz art. 415 k.c. poprzez ich niezastosowanie i niezasadne uznanie, iż pozwana nie uzyskała korzyści majątkowej kosztem powoda oraz nie zawniła postępowaniem, pomimo ustalonej w stanie faktycznym okoliczności wydania pozwanej kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży samochodu S. M., niebędącego dłużnikiem oraz żądań pozwanej w zakresie sprzedaży zajętego przedmiotu, stanowiącego własność powoda.

W konkluzji powód wniósł o zmianę wyroku poprzez zwolnienie od egzekucji kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży samochodu M. (...) nr rej. (...) rok produkcji 1997 nr nadwozia (...) dokonanej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łasku M. K. (2) i wydanie tej kwoty przez pozwaną powodowi, ewentualnie o zasądzenie od pozwanej Kancelarii (...) Sp. z o.o. z/s w B. na rzecz powoda kwoty 2 400,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty. Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu i kosztów postępowania apelacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o nie obciążanie powoda w ogóle zwrotem kosztów procesu pozwanej na podstawie art. 102 k.p.c.

Odpowiedź na apelację złożyła pozwana, która wniosła o oddalenie w całości apelacji jako oczywiście bezzasadnej oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego radcy prawnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przyjmując za własne prawidłowe ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy należało stwierdzić, iż apelacja powoda co do punktu 1 zaskarżonego wyroku jako bezzasadna nie mogła zostać uwzględniona.

Wbrew zarzutom stawianym rozstrzygnięciu Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny przedmiotowej sprawy, trafnie wyjaśnił podstawę prawną orzeczenia z przytoczeniem właściwych przepisów prawa, w sposób prawidłowy ocenił także zgromadzony materiał dowodowy.

Nie można podzielić zarzutu skarżącego naruszenia art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c.

Z materiału zgromadzonego w sprawie wynika, że Sąd Rejonowy nie pominął żadnych istotnych okoliczności oraz dowodów przy wyrokowaniu. Wbrew stanowisku strony skarżącej Sąd uwzględnił dowód z akt egzekucyjnych o sygn. Km 13892/14, a także dowód z zeznań świadka E. M.. Zarzuty skarżącego w zakresie oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji są jedynie polemiką z trafnymi wnioskami Sądu i opierają się wyłącznie na odmiennej ocenie materiału zgromadzonego w sprawie. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy prawidłowo, a więc w sposób zgodny z zasadami logiki, doświadczenia życiowego oraz z uwzględnieniem całokształtu okoliczności, ocenił materiał

dowodowy zebrany w sprawie i na tej podstawie wyciągnął prawidłowe wnioski. Sąd nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów i tym samym nie naruszył art. 233 § 1 k.p.c.

Odnosząc się do zarzutu skarżącego naruszenia art. 841 § 1 k.p.c., należy stwierdzić, iż jest on całkowicie chybiony.

W tym miejscu warto zauważyć, iż powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji (powództwo ekscydencyjne) stanowi środek merytorycznej obrony osoby trzeciej, której prawa zostały przez egzekucję naruszone. Powództwo to może być wytoczone po wszczęciu egzekucji, lecz nie później niż w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa, do chwili zakończenia postępowania egzekucyjnego. Jeżeli w trakcie rozpoznawania powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji nastąpiło zbycie zajętej rzeczy, prawa lub wierzytelności, można zmienić żądanie pozwu na zwolnienie od egzekucji kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży (por. wyrok SN z 24 października 2007 r., IV CSK 271/07, OSNC 2009/1/14). Powództwo z art. 841 k.p.c., uprawniające osobę trzecią do żądania zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, dotyczy przedmiotu egzekucji w całym czasie jej trwania, a więc od zajęcia do chwili przekazania kwoty uzyskanej z jej sprzedaży wierzycielowi. Zatem po rozdysponowaniu sumy uzyskanej przez komornika ze sprzedaży, w tym przekazaniu określonej kwoty wierzycielowi, powództwo nie może odnieść skutku.

Wymaga podkreślenia, iż Sąd Okręgowy zauważył, że prawa powoda zostały naruszone, ponieważ doszło do zajęcia składników majątku powoda i sprzedaży przedmiotów zajęcia, mimo że powód nie był dłużnikiem w sprawie. Natomiast z tego względu, że egzekucja została zakończona, zaś pieniądze uzyskane ze sprzedaży zostały rozdysponowane przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łasku M. K. (2) w dniu 31 lipca 2014 r., a przekazane wierzycielowi 6 sierpnia 2014 r., powództwo z art. 841 § 1 k.p.c. stało się bezprzedmiotowe, a więc należało je oddalić.

Zarzut naruszenia przez stronę pozwaną art. 5 k.c. także nie może się ostać. W niniejszej sprawie nie jest bowiem przedmiotem oceny dokonanie przez pozwaną czynności w postaci złożenia wniosku o dokonanie sprzedaży zajętych przez Komornika ruchomości należących do powoda. Przedmiotem badania w sprawie z powództwa opartego na art. 841 k.p.c. jest jedynie to czy z powództwem wystąpiła w rzeczywistości osoba trzecia oraz to czy doszło do naruszenia jej prawa w związku ze skierowaniem egzekucji do określonego przedmiotu. Przy czym, jak zostało już wspomniane, powództwo może odnieść skutek wyłącznie do momentu rozdysponowania przez komornika sumy uzyskanej ze sprzedaży przedmiotu zajętego w toku egzekucji.

Ponadto Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż odpowiedzialność pozwanej nie zachodzi także na innych podstawach wskazanych przez skarżącego – tj. art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. oraz art. 415 k.c.

Art. 405 k.c. stanowi, że kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Zgodnie z art. 410 k.c. § 2 świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Zaś art. 415 k.c. przewiduje, iż kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Sąd Okręgowy podziela pogląd Sądu Rejonowego, iż korzyści majątkowej uzyskanej przez pozwaną nie można uznać za uzyskaną bez podstawy prawnej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że pozwana otrzymała korzyść majątkową w toku egzekucji prowadzonej z mocy tytułu wykonawczego. Powyższy wniosek znajduje potwierdzenie w poglądach judykatury, która stoi na stanowisku, że należność otrzymana przez wierzyciela od komornika w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego nie może być uznana za uzyskaną bez podstawy prawnej. Wskazuje się, że w takiej sytuacji wystarczającą podstawą do przyjęcia należności stanowi wyegzekwowanie jej w przepisany trybie przez właściwy organ państwowy, jakim jest komornik (zob. wyrok SN z 9 maja 2002 r., II CKN 803/00, OSNC 2003/9/119).

Na marginesie należy stwierdzić, iż to dłużnicy nabyli korzyść majątkową bez oparcia w prawie, ponieważ ich dług uległ zmniejszeniu o kwotę przekazaną wierzycielowi, zatem są o tę kwotę wzbogaceni.

W konsekwencji przepisy art. 405 k.c. oraz art. 410 k.c. nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie.

Należy również przyznać rację Sądowi pierwszej instancji, iż pozwana nie odpowiada na zasadzie odpowiedzialności deliktowej (art. 415 k.c.). Wierzyciel nie ponosi winy za uzyskanie świadczenia w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez komornika sądowego. Komornik ponosi odpowiedzialność za czynności podejmowane w postępowaniu egzekucyjnym. Wierzyciel, składając wnioski, nie wywołuje bezpośrednich skutków w sferze praw i obowiązków innych osób. Działań wierzyciela nie można uznać za wyrządzające szkodę w sytuacji, kiedy to komornik podejmuje czynności w związku ze złożonym wnioskiem. Samego wniosku wierzyciela nie można uznać za bezprawny, zaś bezprawność jest przesłanką odpowiedzialności deliktowej uregulowanej w art. 415 k.c.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy uznał, że apelację co do punktu 1 zaskarżonego wyroku należy oddalić na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd Okręgowy, mając na uwadze szczególną sytuację, w której jedyną przeszkodą w realizacji przysługujących mu uprawnień był niezawiniony przez niego upływ czasu, który nie korelował ze skutkami czynności podejmowanych w postępowaniu egzekucyjnym, a także okoliczność, iż powód jest osobą niepełnosprawną oraz bezrobotną, zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 3 w ten sposób, że nie obciążył powoda kosztami procesu, a także nie obciążył powoda kosztami postępowania apelacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c.